

Vejledning til kompetencemålsprøve i praktik

- For eksaminatorer, praktiklærere og UC-undervisere

Indhold

Forord.....	1
Praktik og kompetencemålsprøve i læreruddannelsen.....	2
Kompetencemålsprøve i faget praktik.....	3
Formålet med prøven i praktik	3
Praktikopgaven og medbragt materiale til kompetencemålsprøven	3
Bedømmelse ved kompetencemålsprøven	4
Sammenhæng mellem praktikmodulet og prøven.....	5
Forholdet mellem de studerendes praksis i praktikken og refleksionerne til prøven.....	5
Eksaminatorernes rolle til prøven.....	5
Votering, karaktergivning og tilbagemelding til de studerende	6
Bilag.....	7

Forord

Denne vejledning er skrevet som en vejledning til de eksaminatorer (og censorer), der forestår prøverne i læreruddannelsens praktik. Den er skrevet, fordi det stadig er nyt, at et praktikforløb afsluttes med en prøve, hvor der skal gives karakterer for den studerendes præstation.

Der er alene tale om en vejledning til prøven i praktik og ikke en vejledning vedrørende hele praktikken. Hvis man har brug for at vide noget om selve praktikkens afvikling og øvrige indhold, kan man orientere sig i den enkelte læreruddannelses studieordning og i beskrivelser af den lokale udmøntning af praktikken.

Vejledningen består først af en generel beskrivelse af praktikken og kompetencemålsprøven i læreruddannelsen. Dette afsnit er særlig henvendt til praktiklærere, som ikke har et indgående kendskab til læreruddannelsens struktur og tilrettelæggelse. Men også UC-undervisere kan med fordel orientere sig i dette afsnit.

Herefter følger en beskrivelse af rammerne og vilkårene for kompetencemålsprøverne i praktik. Dette afsnit giver overblik over de formelle vilkår for prøven. Efter denne formelle gennemgang følger en beskrivelse af, hvad der er grundlag for bedømmelsen til prøven, og hvad der er genstand for bedømmelsen, herunder også hvad der ikke kan inddrages til prøven.

Vejledningen beskriver, hvordan sammenhængen mellem selve praktikken på praktikskolen og prøven kan tænkes. Altså hvordan der skabes en sammenhæng, men også hvordan de samtidig er afkoblet hinanden og skal ses som to selvstændige størrelser. Endelig gives der til sidst en beskrivelse af, hvordan de to eksaminatorers (praktiklærer og UC-underviser) roller til prøven bidrager med væsentlige elementer til prøven fra hver deres ståsted på henholdsvis praktikskolen og professionshøjskolen.

Praktik og kompetencemålsprøve i læreruddannelsen

Læreruddannelsen fra 2013 er ændret radikalt i forhold til tidligere. Hvor fagene før var styret af centrale kundskabs- og færdighedsområder (CKF), er de nu styret af kompetencemål, som består af færdigheds- og vidensmål. Sådan er det også i faget praktik.

Alle fag består af et antal moduler uden progression. Det giver uddannelsen fleksibilitet, fordi modulerne kan tages i vilkårlig rækkefølge, og fordi de kan give valgmuligheder. Sådan er det imidlertid ikke i faget praktik. Praktikperioderne i uddannelsesforløbet kan betragtes som obligatoriske moduler med en indbygget progression - tilrettelagt som 3 niveauer, der er beskrevet via udviklingen i beskrivelsen af fagets færdigheds- og vidensmål.

Praktikken i læreruddannelsen består af samlet 30 ECTS-point. Hvert praktikkniveau er på 10 ECTS-point og afsluttes med en kompetencemålsprøve. To af prøverne er eksterne og bedømmes af en praktiklærer, en underviser udpeget af professionshøjskolen og en ekstern censor. En af prøverne er intern og bedømmes af en praktiklærer og en underviser udpeget af professionshøjskolen. Det er den enkelte læreruddannelse, der i studieordningen fastsætter, hvilket praktikkniveau der bedømmes ved intern prøve og hvilke niveauer, der bedømmes ved ekstern prøve.

For at den studerende kan deltage i kompetencemålsprøverne i praktik, skal den studerende have fået godkendt det tilhørende praktikmodul. Den enkelte læreruddannelse fastsætter i den lokale studieordning, hvordan denne godkendelse finder sted.

Kompetencemålsprøverne i praktik tager afsæt i en praktikopgave, der sammen med det medbragte materiale, (eller som en praktisk demonstration) illustrerer den studerendes arbejde med udvalgte øg færdigheds- og vidensmål inden for praktikkens kompetencemål. Praktikopgaven skal have et omfang på 5 sider pr. studerende, og den mundtlige del varer 30 minutter pr. studerende. Opgavens omfang/sidetallet og eksaminationstiden varierer efter gruppestørrelse.

Til kompetencemålsprøven i praktik er det udelukkende den studerendes skriftlige opgave og præstationen til den mundtlige prøve, der er genstand for bedømmelsen. Den studerendes præstation og ageren i praktikken på praktikskolen kan ikke inddrages i bedømmelsen.

Kompetencemålsprøve i faget praktik

Formålet med prøven i praktik

Formålet med prøven i praktik er at prøve de studerendes kompetencer i forhold til kompetencemålene konkretiseret i færdigheds- og vidensmålene for det givne praktkniveau. Prøven skal vurdere de studerendes læringsudbytte af deres praktikforløb, hvor de har arbejdet med viften af en lærers samlede arbejdsopgaver. Det kan være i forhold til planlægning, gennemførelse og evaluering af undervisning samt ledelse af aktiviteter i en klasse, eller det kan være i forhold til lærerens kommunikation med elever og forældre.

Det særlige ved kompetencemålsprøven i praktik er, at der er et specifikt fokus på de studerendes ageren i praksis og de studerendes efterfølgende analyse og refleksion over den praksis, de har gennemført i praktikken. I en bedømmelse af denne præstation skal indgå en vurdering af den studerendes kunnen og viden inden for hele det aktuelle praktkniveaus felt, som det er beskrevet i niveauets færdigheds- og vidensmål.

Praktikopgaven og medbragt materiale til kompetencemålsprøven

De studerende skal til kompetencemålsprøven demonstrere deres kunnen og viden i forhold til virkelige praksissituationer. De skal forud for prøven aflevere en praktikopgave, og de skal medbringe materiale til prøven.

Praktikopgaven skal illustrere de studerendes arbejde i praktikken med udvalgte færdigheds- og vidensmål. Dette betyder, at de studerende ikke behøver inddrage alle færdigheds- og vidensmål i den skriftlige opgave, men at disse kan komme i spil til den mundtlige del af prøven. Det kan både være de studerende selv eller de to eksaminatorer eller censor, der stiller spørgsmål, så alle relevante mål evt. inddrages i eksaminationen.

Det medbragte materiale skal understøtte fokus på praksissituationer, som de studerende har deltaget i på praktikskolen. Materialet kan have mange former og udtryk fx undervisningsplan, elevtekster, oversigt over bordopsætning i sammenhæng med forskellige undervisningsaktiviteter, hjemmeside, selvproducerede materialer, videoklip, lydoptagelser og meget andet. Der kan være bestemmelser i de lokale studieordninger, der giver yderligere retningslinjer for, om der er bestemte materialer, der skal medbringes.

Materialet kan hjælpe de studerende til at strukturere og rammesætte analysen af den praksis, som de har været ude i, og giver eksaminatorer og censor mulighed for at få et dybere indblik i den praksis, som de studerende har erfaringer fra.

Det medbragte materiale indgår ikke i bedømmelsen.

Bedømmelse ved kompetencemålsprøven

Bedømmelsen tager på alle tre niveauer udgangspunkt i de tre overordnede kompetencemål inden for de tre områder: Didaktik, klasseledelse og relationsarbejde.

Da kompetencemålene går igen på de tre praktikkiveauer, skal man finde tegn på de studerendes opfyldelse af målene i beskrivelsen af det konkrete praktikkiveaus færdigheds- og vidensmål og i lyset heraf efterprøve, i hvilken grad de studerende har opnået de krav, der er gældende for det givne praktikkiveau.

Der ligger en indbygget progression i formuleringerne af praktikkiveauernes færdigheds- og vidensmål, der betyder, at vurderingen af de studerende må følge denne progression. Fx består en del af progressionen i, at den studerende på praktikkiveau I beskæftiger sig med en undervisningssekvens, hvorimod der på praktikkiveau III er tale om et længere undervisningsforløb med relation til årsplan og elevplaner.

Det betyder, at man ved prøven på niveau III kan forvente en mere dybdegående analyse og refleksion og dermed en større grad af kompleksitet i argumentationen, end tilfældet er på niveau I og II.

Til vurderingen er der opstillet tre kravniveauer, der følger 7-trinsskalaens begrundelser. I §21 i [Bekendtgørelsen om Læreruddannelsen](#) er de tre kravniveauer præciseret. (Her er desuden tilføjet en beskrivelse af den ikke tilstrækkelige præstation).

- 0) **Utilstrækkeligt:** hvis ingen af kravniveauerne mestres, svarer det til karaktererne 00 eller -3.
- 1) **Tilstrækkeligt:** kan gøre rede for kendt viden, færdigheder og grundlæggende processer. Det er den præstation der demonstrerer den minimalt acceptable grad af opfyldelse af fagets mål der svarer til karakteren 2
- 2) **Godt:** kan fremstille sammenhænge og analysere kendte situationer og problemstillinger gennem anvendelse af tilegnet viden og færdigheder og på den baggrund handle i pædagogisk praksis. Det er den gode præstation, med en del mangler og den jævne demonstration med en mindre grad af opfyldelse af fagets mål der svarer til karaktererne 7 og 4
- 3) **Udmærket:** kan reflektere over og vurdere nye situationer og problemstillinger, som kræver selvstændige vurderinger og alternative måder at handle på i pædagogisk praksis. Det er den fremragende og den fortrinlige præstation, der svarer til karaktererne 12 og 10.

Kravniveauerne udgør et taksonomisk hierarki, hvor et højere kravniveau forudsætter et lavere kravniveau. Det vil sige, at mestring på kravniveau *udmærket* forudsætter mestring på kravniveauerne godt og tilstrækkeligt; og mestring på kravniveau *godt* forudsætter mestring på kravniveau *tilstrækkeligt*.

Sammenhæng mellem praktikmodulet og prøven

Forholdet mellem de studerendes praksis i praktikken og refleksionerne til prøven

Praktikfaget rummer to dimensioner: De studerende skal dels øve sig i at agere som lærer i en praktisk-pædagogisk praksis, og de skal dels lære at forholde sig analytisk til egen og andres praksis. Det, der foregår til prøven, skal have tæt relation til både øvelsen i at være lærer og til de analyser og refleksioner, der ligger i forlængelse heraf.

De studerende tager både til forberedelse og gennemførelse af prøven udgangspunkt i de erfaringer, de har gjort og i det materiale, de har indsamlet og udarbejdet under praktikforløbet og har fastholdt i forskellige former for produkter, artefakter, portfolio eller lignende. Dette ligger til grund for deres udarbejdelse af praktikopgaven.

Praktikfaget skal forberedes, gennemføres og efterbehandles i et samarbejde mellem undervisningsfagene og i modulerne bag lærerens grundfaglighed. I de studerendes analyser og vurderinger af praksis indgår der derfor også teoretisk viden fra arbejdet med disse fag.

De studerende har i praktikken fokus på et undervisningsfag, men flere og andre fag kan også være en del af praktikken. Det er imidlertid vigtigt at være bevidst om, at de studerende i prøven i praktikfaget vurderes efter praktikfagets kompetenceområder og -mål og ikke i de øvrige fags kompetencemål.

De studerendes ageren i selve praktikken på praktikskolen inddrages **ikke** i selve vurderingen til prøven. Denne vurderes forud for prøven ved modulgodkendelsen, der fungerer som indstilling til, at de studerende kan gå til kompetencemålsprøven. Bedømmelsen med karaktergivning tager derfor alene udgangspunkt i de studerendes præstation til selve prøven og praktikopgaven, ligesom det gælder ved andre prøver. Der gives en samlet vurdering af præstationen og praktikopgaven.

Eksaminatorernes rolle til prøven

Til kompetencemålsprøven deltager altid to eksaminatorer. Den ene eksaminator er en praktiklærer, og den anden er en underviser fra læreruddannelsen (UC-underviser). Ved to af prøverne deltager desuden en ekstern censor.

Til kompetencemålsprøven i praktik deltager netop to eksaminatorer, da dette er en prøve, der befinder sig i spændingsfeltet mellem praksis og viden i grundskolen og praksis og viden på professionshøjskolen - en kobling som tilegnes under uddannelsen, og som den professionelle lærer har med sig for hele tiden at kunne udvikle sin praksis.

Begge eksaminatorer er ligeværdige deltagere i prøven med forståelse og respekt for hinandens roller i samarbejdet om opgaven. Den fælles opgave er at få de studerendes teoretiske viden, erfaringsviden og praksisviden i spil i forhold til de studerendes valgte fokus fra praktikken.

Praktiklæreren og UC-underviseren supplerer derfor hinanden i forhold til i eksaminationen at få bragt de studerendes praksisviden i spil. De to eksaminatorer henter selv deres praksisviden fra to forskellige undervisningsarenaer og disse danner baggrund for deres forskellige tilgang til prøven og de spørgsmål, de stiller til de studerende undervejs til prøven.

Det er derfor vigtigt, at samtalen til prøven bygger på forskellige former for spørgsmål for at støtte de studerende i at forholde sig undersøgende og reflekterende, herunder også at spørgsmålene sikrer, at de studerende får mulighed for at bevæge sig på alle tre kravniveauer, som er beskrevet ovenfor, jf. BEK § 21.

Spørgsmålene kan have forskellig karakter:

- Der kan stilles spørgsmål til selve opgaven, fx afklarende og undersøgende
- Der kan stilles spørgsmål til erfaringer, de studerende har gjort sig i praktikken
- Der kan stilles spørgsmål til begrundelser for de valg i praksis, de studerende har gjort sig
- Der kan stilles spørgsmål til begrundelser for de teoretiske overvejelser, de studerende har gjort sig
- Der kan stilles spørgsmål til de studerendes medbragte materiale
- Der kan stilles spørgsmål til, hvorvidt de studerende ville handle, agere, planlægge etc. anderledes en anden gang

Praktiklærere har viden om praksis, og de kan i særlig grad være med til, at den praksis, som den studerende refererer til, kommer i fokus til prøven. Praktiklæreren kan med fordel inddrage det materiale fra en fælles grundskolekontekst, som den studerende medbringer til prøven og gøre det til en aktiv del af samtalen ved den mundtlige prøve. UC-underviseren har med sin erfaring fra den fælles uddannelsespraksis også til eksaminationen til opgave at understøtte de studerendes anvendelse af teoretisk viden i analyse og refleksion over praksis.

Votering, karaktergivning og tilbagemelding til de studerende

Voteringen styres af Bekendtgørelse om karakterskala og anden bedømmelse ved Uddannelses- og Forskningsministeriets område: (BEK nr 114 af 03/02/2015) og deri §12

<https://www.retsinformation.dk/forms/r0710.aspx?id=167998>

§ 12. Medvirker flere eksaminatorer eller flere censorer ved bedømmelsen, gives bedømmelsen efter drøftelse mellem dem.

Stk. 2. Er eksaminatorerne og censorerne ikke enige om karakteren, giver eksaminatorgruppen og censorgruppen hver en karakter. Hvis der ikke er enighed inden for eksaminatorgruppen eller censorgruppen om karakteren, giver hver eksaminator eller censor en karakter. Hver gruppes karakter

er gennemsnittet af de afgivne karakterer inden for gruppen afrundet til nærmeste karakter i karakterskalaen. Der rundes op, hvis gennemsnittet ligger midt imellem to karakterer. Den endelige karakter for prøven er gennemsnittet af eksaminatorgruppens og censorgruppens karakterer. Ligger gennemsnittet midt imellem to karakterer, er den endelige karakter nærmeste højere karakter, hvis censorgruppen har givet den højeste karakter, og ellers nærmeste lavere karakter.

Stk. 3. Er eksaminatorerne og censorerne ikke enige om, hvorvidt præstationen skal bedømmes til »Bestået« eller »Ikke bestået«, er bedømmelsen »Bestået«, hvis mindst halvdelen af bedømmerne, heraf mindst en censor, giver denne bedømmelse.

Bilag

A: Kompetencemål for Praktik

B: Studieordningens fællesdel

C: 7-trinsskalaen

D: Oversigt over centrale bidrag til videngrundlaget for faget praktik

Kompetencemål for Praktik

Praktik omhandler den (1) praktisk/pædagogiske dimension, der retter sig mod lærerens arbejde med elever og (2) den analytiske dimension, der retter sig mod at kunne undersøge egen og andres praksis. Praktik sammenbinder læreruddannelsens fag og den studerendes arbejde på praktikskolen.

Kompetenceområder:

Kompetenceområde 1: Didaktik

Kompetenceområde 2: Klasseledelse

Kompetenceområde 3: Relationsarbejde

Kompetenceområde 1: Didaktik omhandler målsætning, planlægning, gennemførelse, evaluering og udvikling af undervisning.

Kompetencemål: Den studerende kan i samarbejde med kolleger begrundet målsætte, planlægge, gennemføre, evaluere og udvikle undervisning.

Færdighedsmål: Den studerende kan	Vidensmål: Den studerende har viden om
<i>1. praktikkniveau</i>	
målsætte, planlægge, gennemføre og evaluere undervisningssekvenser i samarbejde med medstuderende og kolleger,	folkeskolens formål og læreplaner, principper for undervisningsplanlægning, undervisningsmetoder og organisering af elevaktiviteter under hensyntagen til elevernes forudsætninger,
evaluere elevernes udbytte af undervisningen i forhold til formulerede mål og analysere undervisningssekvenser med henblik på udvikling af undervisningen,	evalueringsformer til vurdering af elevens målopnåelse på praktikskolen, observations-, dataindsamlings- og dokumentationsmetoder,
<i>2. praktikkniveau</i>	
planlægge, gennemføre og evaluere et differentieret undervisningsforløb i samarbejde med medstuderende med anvendelse af en variation af metoder, herunder anvendelsesorienterede undervisningsformer og bevægelse i undervisningen,	undervisningsmetoder, principper for undervisningsdifferentiering, læremidler og it,
evaluere undervisningsforløb og elevens læringsudbytte, observere egen praksis og den enkelte elevs læring med henblik på udvikling af undervisningen,	formative og summative evalueringsmetoder samt test, observations-, dataindsamlings- og dokumentationsmetoder.
<i>3. praktikkniveau</i>	
planlægge, gennemføre og evaluere længerevarende undervisningsforløb under hensyntagen til elev- og årsplaner i samarbejde med medstuderende og skolens øvrige ressourcepersoner,	organisations-, undervisnings-, og samarbejdsformer,
evaluere elevens læringsudbytte og undervisningens effekt og udvikle egen og andres praksis på et empirisk grundlag.	metoder til formativ og summativ evaluering og observations-, dataindsamlings- og dokumentationsmetoder.

Kompetenceområde 2: Klasseledelse omhandler organisering og udvikling af elevernes faglige og sociale læringsmiljø.

Kompetencemål: Den studerende kan lede undervisning samt etablere og udvikle klare og positive rammer for elevernes læring, og klassens sociale fællesskab.

Færdighedsmål: Den studerende kan	Vidensmål: Den studerende har viden om
<i>1. praktikkniveau</i>	
lede elevernes deltagelse i undervisningen,	klasseledelse,
<i>2. praktikkniveau</i>	
udvikle tydelige rammer for læring og for klassens sociale liv i samarbejde med eleverne og	klasseledelse, læringsmiljø og klassens sociale relationer og
<i>3. praktikkniveau</i>	
lede inklusionsprocesser i samarbejde med eleverne.	læringsmiljø, inklusion, konflikthåndtering og mobning.

Kompetenceområde 3: Relationsarbejde omhandler kontakt og relationer til elever, kolleger, forældre og skolens ressourcepersoner.

Kompetencemål: Den studerende kan varetage det positive samarbejde med elever, forældre, kolleger og andre ressourcepersoner og reflektere over relationens betydning i forhold til undervisning samt elevernes læring og trivsel i skolen.

Færdighedsmål: Den studerende kan	Vidensmål: Den studerende har viden om
<i>1. praktikkniveau</i>	
kommunikere lærings- og trivselsfremmende med elever,	kommunikation, elevtrivsel, motivation, læring og elevrelationer,
kommunikere med forældre om undervisningen og skolens formål og opgave,	skole-hjemssamarbejde,
<i>2. praktikkniveau</i>	
samarbejde dialogisk med elever og kolleger om justering af undervisningen og elevernes aktive deltagelse,	kommunikation, involverende læringsmiljøer, motivation og trivsel,
kommunikere skriftligt og mundtligt med forældre om formål og indhold i planlagte undervisningsforløb,	professionel kommunikation - mundtligt og digitalt,
<i>3. praktikkniveau</i>	
støtte den enkelte elevs aktive deltagelse i undervisningen og i klassens sociale liv, samarbejde med forskellige parter på skolen, og	anerkendende kommunikation, og ligeværdigt samarbejde, inklusionsprocesser og
kommunikere med forældre om elevernes skolegang.	processer, der fremmer godt skole-hjemssamarbejde og samarbejdsformer ved forældremøder og forældresamtaler og kontaktgrupper.

Indhold

1. Fællesdel/institutionsdel af studieordningen.....	4
2. Prøver i læreruddannelsen.....	4
2.1 Regelgrundlag	4
2.2 Oversigt over bedømmelser i uddannelsen	5
2.3 Prøveformer i studieordningens fællesdel	5
2.4 Individuel eller gruppeprøve og ikke selvstændig bedømmelse	5
2.4.1 Individuel bedømmelse, individuel prøve eller gruppeprøve	5
2.4.2 Ikke selvstændig bedømmelse af skriftlige prøveprodukter.....	6
2.5 Eksamenssprog	6
2.6 Hjælpe midler.....	7
2.7 Særlig tilrettelæggelse af prøver.....	7
2.8 Særlige prøvevilkår	7
3. Konsekvenser af manglende overholdelse af forudsætningskrav og adgangen til kompetencemålsprøve	7
4. Tilmelding til prøver.....	8
5. Særlige forhold i forbindelse med syge- og omprøve.....	8
6. Kompetencemålsprøver	8
6.1 Kompetencemål	8
6.2 Delprøver, indbyrdes sammenhæng og vurdering	9
6.3 Placering af prøverne i uddannelsesforløbet	9
6.4 Gruppestørrelse, eksaminationstider og sideantal i skriftlige arbejder ved gruppeprøver	9
6.5 Definition af en normalside	10
6.6 Aflevering af skriftlige arbejder	10
7. Prøverne i Lærerens grundfaglighed	11
7.1 Prøven i Almen dannelse.....	11
7.2 Prøverne i Pædagogik og lærerfaglighed	11

8.	Prøven i undervisningsfaget Billedkunst	13
9.	Prøven i undervisningsfaget Biologi.....	14
10.	Prøven i undervisningsfaget Dansk 1.-6. klassetrin	16
11.	Prøven i undervisningsfaget Dansk 4.-10. klassetrin	17
12.	Prøven i undervisningsfaget Engelsk 1.-6. klassetrin	18
13.	Prøven i undervisningsfaget Engelsk 4.-10. klassetrin	20
14.	Prøven i undervisningsfaget Fransk	22
15.	Prøven i undervisningsfaget Fysik/kemi	23
16.	Prøven i undervisningsfaget Geografi	25
17.	Prøven i undervisningsfaget Historie	26
18.	Prøven i undervisningsfaget Håndværk og design	27
19.	Prøven i undervisningsfaget Idræt 1.-6. klassetrin	28
20.	Prøven i undervisningsfaget Idræt 4.-10. klassetrin.....	29
21.	Prøven i undervisningsfaget Kristendomskundskab/religion	30
22.	Prøven i undervisningsfaget Madkundskab	31
23.	Prøven i undervisningsfaget Matematik 1.-6. klassetrin	33
24.	Prøven i undervisningsfaget Matematik 4.-10. klassetrin	34
25.	Prøven i undervisningsfaget Musik.....	35
26.	Prøven i undervisningsfaget Natur/teknologi	36
27.	Prøven i undervisningsfaget Samfundsfag	37
28.	Prøven i undervisningsfaget Tysk.....	38
29.	Tilrettelæggelse af prøver i praktik på niveau I, II og III	39
30.	Krav til udformning af professionsbachelorprojektet	40
30.1	Stave- og formuleringsevne i professionsbachelorprojektet	40
30.2	Prøven i professionsbachelorprojektet	40
31.	Dispensation.....	42
32.	Ikrafttrædelse	42

1. Fællesdel/institutionsdel af studieordningen

Studieordningen for læreruddannelsen består af to dele:

1. Studieordningens fællesdel udarbejdet i fællesskab af de professionshøjskoler, der er godkendt til at udbyde Læreruddannelsen, og som indeholder regler om følgende:

- Afsluttende prøver for hvert undervisningsfag, Pædagogik og lærerfaglighed samt Almen dannelse, herunder prøveform og tilrettelæggelse.
- Særlig tilrettelæggelse af prøver for studerende, der har opnået merit for moduler, der kvalificerer til den afsluttende prøve.
- Tilrettelæggelse af prøver i praktik på niveau I, II og III.

Krav til udformning af professionsbachelorprojektet.

2. Studieordningens institutionsdel udarbejdet af den enkelte professionshøjskole, og som indeholder regler om læreruddannelsen lokalt.

Dette dokument udgør studieordningens fællesdel.

Administrative ikke fagrelaterede forhold angående prøver vedrørende:

- Afmelding fra prøver.
- Afholdelse af syge- og omprøve.
- Brug af egne og andres arbejder.
- Disciplinære foranstaltninger i tilfælde af eksamenssnyd og forstyrrende adfærd ved eksamen.
- Eksamensklager.

findes i professionshøjskolernes lokale regelgrundlag.

2. Prøver i læreruddannelsen

2.1 Regelgrundlag

Prøverne i læreruddannelsen afholdes i overensstemmelse med:

- BEK nr. 1068 af 08/09/2015, om uddannelsen til professionsbachelor som lærer i folkeskolen "Uddannelsesbekendtgørelsen", se <https://www.retsinformation.dk/forms/R0710.aspx?id=174218>
- BEK nr. 18 af 09/01/2020, om prøver i erhvervsrettede videregående uddannelser "Eksamensbekendtgørelsen", se <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2020/18>
- BEK nr. 114 af 03/02/2015 om karakterskala og anden bedømmelse "Karakterbekendtgørelsen", se <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=167998>

- BEK nr. 15 af 09/01/2020 om erhvervsakademiuddannelser og professionsbacheloruddannelser "LEP-bekendtgørelsen", se <https://www.retsinformation.dk/eli/lt/2020/15>
- BEK nr. 152 af 26/02/2020 om adgang til erhvervsakademiuddannelser og professionsbachelor-uddannelser "Adgangsbekendtgørelsen", <https://www.retsinformation.dk/eli/lt/2020/152>
- Uddannelses- og forskningsministeriet: Om prøver i læreruddannelsen (LU13). Brev til Danske professionshøjskoler af 1. september 2015

2.2 Oversigt over bedømmelser i uddannelsen

Ved afslutningen af hvert modul eller flerhed af moduler evalueres den studerendes udbytte af modulet eller modulerne. Evalueringsformen fremgår i den institutionelle del af studieordningen.

Når evalueringen sker i form af en prøve, kan denne være ekstern eller intern.

Eksterne prøver bedømmes af en underviser og en censor, hvor censorer er beskikket af Styrelsen for Forskning og Uddannelse. Ved de eksterne prøver i praktik medvirker en underviser, en praktislærer og en ekstern censor. Interne prøver i praktik bedømmes af en eller to undervisere fra uddannelsesinstitutionen og en eller to praktislærere.

2.3 Prøveformer i studieordningens fællesdel

Prøverne, som afslutter

- Lærerens grundfaglighed.
- Undervisningsfagene.
- Praktik.
- Professionsbachelorprojektet.

er med ekstern censur, dog er en af prøverne i praktikken og en prøve i Lærerens grundfaglighed i hovedområdet pædagogik og lærerfaglighed med intern bedømmelse. Prøveformerne er nærmere beskrevet i kap. 7-30.

2.4 Individuel eller gruppeprøve og ikke selvstændig bedømmelse

2.4.1 Individuel bedømmelse, individuel prøve eller gruppeprøve

En individuel *bedømmelse* er en bedømmelse af en enkelt eksaminands præstation – ved alle prøver skal der altid foretages individuel bedømmelse.

En prøve tilrettelægges enten som en individuel prøve eller som en gruppeprøve. Fastlæggelse af prøveform fremgår af beskrivelsen af den enkelte prøve i denne studieordning.

Ved en individuel *prøve* forstås eksamination af en enkelt eksaminand – den studerende går alene til eksamensbordet – med efterfølgende bedømmelse/karaktergivning.

Ved en individuel mundtlig prøve, hvor den studerende eksamineres på grundlag af en gruppefremstillet opgave, må de øvrige medlemmer af gruppen ikke være til stede i prøvelokalet, før de selv skal eksamineres.

Ved en gruppeprøve forstås en eksamination af hele gruppen på samme tid – alle gruppens medlemmer går sammen til eksamensbordet – med efterfølgende bedømmelse/karaktergivning.

Ved en mundtlig gruppeprøve vil den enkelte studerende blive eksamineret på en sådan måde, at det sikres, at der kan foretages en individuel bedømmelse af den studerendes præstation.

2.4.2 Ikke selvstændig bedømmelse af skriftlige prøveprodukter

Ikke selvstændig bedømmelse er en samlet bedømmelse af fx mundtlige og skriftlige delprøver/én samlet karakter.

Når der i en prøve indgår et skriftligt arbejde, hvilket kan være tilfældet, både når der er tale om en individuel prøve og en gruppeprøve, fremgår det af beskrivelsen af den enkelte prøve i denne studieordning, at der skal foretages en ikke selvstændig bedømmelse af den skriftlige præstation.

Hvis det for en gruppeprøve er bestemt, at der *ikke* skal gives en selvstændig karakter, men en samlet karakter, skal der ikke ske individualisering af den skriftlige opgave.

Det betyder, at der ikke i læreruddannelsen skal ske individualisering af de skriftlige gruppeprøveprodukter, dog med undtagelse af den interne prøve i pædagogik og lærerfaglighed.

2.5 Eksamenssprog

Prøverne skal aflægges på dansk, medmindre det er en del af den enkelte prøves formål at dokumentere færdigheder i fremmedsprog.

Prøverne kan aflægges på svensk eller norsk i stedet for dansk, medmindre prøvens formål er at dokumentere den studerendes færdigheder i dansk. Der kan dog for de enkelte prøver være angivet et andet sprog.

Studerende, med andet modersmål end dansk, kan søge om dispensation fra kravet om, at stave- og formuleringsevne indgår i bedømmelsen af professionsbachelorprojektet, samt de prøver, hvor det af studieordningen fremgår, at de nævnte kompetencer indgår i bedømmelsen. Ansøgningen sendes til egen institution senest 4 uger før prøvens afvikling. Normalt vil der ikke kunne gives dispensation i dansk.

Studerende med et andet modersmål end dansk kan søge om at medbringe ordbøger til prøver, når hjælpemidler ikke må anvendes til prøven. Ansøgningen sendes til egen institution senest 4 uger før prøvens afvikling.

Uddannelsen kan, hvor der foreligger usædvanlige forhold, dispensere fra den fastsatte tidsfrist. Ansøgning om dispensation skal indgives til egen institution.

2.6 Hjælpemidler

Hjælpemidler, herunder elektroniske, er tilladt ved prøver og i forberedelse, med mindre andet er særskilt anført for den enkelte prøve.

2.7 Særlig tilrettelæggelse af prøver

Særlig tilrettelæggelse af prøver finder sted på uddannelsesstedet for studerende, der har opnået merit for moduler, der kvalificerer til den afsluttende prøve. I disse tilfælde reduceres det minimumsomfang, angivet i ECTS, der er beskrevet i studieordningens institutionsdel for adgang til hver af de afsluttende prøver. Prøvernes indhold og form er beskrevet i kap. 7-30.

2.8 Særlige prøvevilkår

Studerende kan, hvor det er begrundet i fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse, til prøver søge om tilladelse til at anvende hjælpemidler af relevant karakter. Ansøgningen skal indgives til egen institution senest 4 uger før prøven afvikles. Der kan dispenseres fra ansøgningsfristen ved pludselig opståede helbredsmæssige problemer. Ansøgningen skal ledsages af en lægeattest, udtalelse fra f.eks. tale-, høre-, ordblinde eller blindeinstitut eller anden dokumentation for helbredsmæssige forhold eller relevant specifik funktionsnedsættelse.

3. Konsekvenser af manglende overholdelse af forudsætningskrav og adgangen til kompetencemålsprøve

Forudsætningskrav til prøverne fremgår af denne fælles del af studieordningen.

Manglende opfyldelse af *forudsætningskrav*:

Fx manglende opfyldelse af:

- afleveringsfrist
- afleveringsform
- formkrav til skriftlig opgave, projekt, læringsportfolio el. lign.

vil ligestilles med udeblivelse fra prøven, og den studerende har brugt et (1) prøveforsøg.

Manglende opfyldelse af formkrav til *indholdet*:

Hvis en skriftlig opgave ikke er udarbejdet med *et redeligt indhold*, eller hvis den indeholder f.eks. tekst, figurer, tabeller, skabeloner, som andre har ophavsret til (plagiat), uden der er henvisning hertil, kan opgaven blive afvist.

Hvis indholdskravet er forudsætningskrav til prøven, og opgaven afvises, ligestilles det med udeblivelse fra prøven, og den studerende har brugt én (1) prøvegang.

4. Tilmelding til prøver

I Læreruddannelsen er moduler og kompetencemålsprøver strukturelt afkoblede. Med andre ord er der ikke knyttet bestemte moduler til bestemte prøver i kompetencemål, og bestemte prøver i kompetencemål påkræver ikke et bestemt modulindhold eller omfang eller en bestemt rækkefølge.

På nogle professionshøjskoler er der automatisk tilmelding til prøver, på andre professionshøjskoler er der ikke automatisk tilmelding. Er der ikke automatisk tilmelding til prøver, skal den studerende aktivt tilmelde sig kompetencemålsprøverne. Procedure herfor udmeldes på den enkelte professionshøjskole.

Hvis der er automatisk tilmelding til prøver, er begyndelse på et modul samtidig automatisk tilmelding til de tilhørende prøver. Hvad angår prøverne i lærerens grundfaglighed, undervisningsfag, praktik og i professionsbachelorprojektet foretages den automatiske tilmelding, når studieordningens bestemmelser om ECTS-minimumsomfang er opfyldt. Ønsker den studerende at supplere ECTS-minimumsomfanget for prøven, er den studerende automatisk tilmeldt prøven ved påbegyndelsen af det afsluttende modul for faget.

5. Særlige forhold i forbindelse med syge- og omprøve

Delprøver udgør ét integreret bedømmelsesgrundlag, og den studerendes præstation på tværs af delprøverne udgør én samlet præstation. Om der er behov for en faktisk omprøvning af alle dele (eller kun fx den mundtlige del), hvis en studerende fx pga. sygdom er forhindret i deltagelse i en delprøve, må bero på de anvendte prøveformer, herunder det forhold, at samme censor og eksaminator skal bedømme delprøverne på baggrund af den samlede præstation på tværs af delprøverne med henblik på at give én samlet karakter. Lederen af uddannelsen vurderer i hvert enkelt tilfælde omfanget af omprøvningen.

I forbindelse med en omprøve, hvor den studerende ikke bestod prøven, fordi præstationen blev vurderet til 00, - 3/ikke bestået, og hvor der indgår skriftligt materiale, kan den studerende – efter godkendelse fra uddannelsen – korrigere det afleverede skriftlige materiale med henblik på en ny bedømmelse heraf. Det skal efterfølgende af det afleverede materiale fremgå, at der er anvendt tidligere bedømt arbejde, der nu er korrigeret. Det indleverede vil i denne situation ikke blive betragtet som plagiat.

6. Kompetencemålsprøver

6.1 Kompetencemål

Der henvises til de enkelte prøvers kompetencemål:

- BEK nr. 1068 af 08/09/2015, om uddannelsen til professionsbachelor som lærer i folkeskolen, bilag 1-4 se <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=174218>

Indholdsmæssigt er kompetencemålsprøvernes formål at dokumentere, i hvilken grad den studerende

- 1) kan gøre rede for kendt viden, færdigheder og grundlæggende processer,
- 2) kan fremstille sammenhænge og analysere kendte situationer og problemstillinger gennem anvendelse af tilegnet viden og færdigheder og på den baggrund handle i pædagogisk praksis og
- 3) kan reflektere over og vurdere nye situationer og problemstillinger, som kræver selvstændige vurderinger og alternative måder at handle på i pædagogisk praksis, jf. bekendtgørelsens § 21, stk. 1 og 2.

For prøver i undervisningsfagernes kompetencemål gælder det endvidere, at formålet er at sikre, at den studerende kan demonstrere kompetence til at varetage undervisningen i det pågældende fag i folkeskolen, jf. bekendtgørelsens § 21, stk. 3.

6.2 Delprøver, indbyrdes sammenhæng og vurdering

I henhold til bekendtgørelsen skal kompetencemålsprøverne i undervisningsfagene bestå af flere delprøver, og kompetencemålsprøverne i lærerens grundfaglighed kan bestå af flere delprøver.

En given prøvning af en studerende skal ikke teste den studerende i samtlige færdigheds- og vidensmål under det relevante kompetencemål.

Delprøverne er en del af samme bedømmelsesgrundlag, og de enkelte delprøver må gerne adressere samme færdigheds- og vidensmål flere gange og på tværs af delprøverne.

En kompetencemålsprøve udgør ét integreret bedømmelsesgrundlag, og den studerendes præstation på tværs af delprøverne udgør én samlet præstation. En delprøve udgør ikke i sig selv et selvstændigt bedømmelsesgrundlag.

6.3 Placering af prøverne i uddannelsesforløbet

Der henvises til den institutionelle del af studieordningen.

6.4 Gruppestørrelse, eksaminationstider og sideantal i skriftlige arbejder ved gruppeprøver

Eksaminationstider og sideantal for synopsis og skriftlige opgaver angivet i kap. 9-32, er overalt angivet for individuelle prøver. I tilfælde af gruppeprøver gælder nedenstående eksaminationstider og sidetal, som er fastsat i henhold til Eksamensbekendtgørelsen § 11, stk. 2.

En gruppe består af 2-4 studerende med mindre andet er nævnt. Dog kan en gruppe til prøven i professionsbachelorprojektet kun bestå af 2 studerende.

Der fastsættes følgende normer for eksaminationstider ved mundtlige gruppeprøver:

Antal studerende	Eksaminationstid i minutter			
	1	30	45	55
2	50	75	90	100
3	65	95	110	130
4	75	115	130	150

Votering og efterfølgende bedømmelse/karaktergivning er indeholdt i ovenstående eksaminationstider.

Enkelte prøvers eksaminationstider kan afvige fra ovenstående normer, dette fremgår da under det enkelte fag.

På tilsvarende vis reduceres det maksimale sidetal i skriftlige arbejder, som er udarbejdet af flere studerende, efter følgende tabel:

Antal studerende	Maksimalt antal normalsider i skriftlige arbejder			Bachelorprojektet
	1	5	10	
2	9	18	25	35 normalsider
3	12	25	30	–
4	15	30	30	–

Definitioner på normalsidebegrebet og regler for bilag fremgår i afsnit 6.5. Regler for bedømmelse af skriftlige arbejder udarbejdet af flere studerende fremgår af afsnit 2.4.

6.5 Definition af en normalside

I alle skriftlige præstationer, som indgår i prøver i denne fælles del af studieordningen, defineres en normalside som 2.600 anslag inkl. tegn, mellemrum, illustrationer, tabeller, fodnoter mm. Illustrationer i form af billeder og modeller fylder anslagsmæssigt det antal anslag, som normal tekst ville udgøre på samme areal, som illustrationen fylder. Forside, indholdsfortegnelse samt litteraturliste er ikke medregnet heri.

Antallet af bilag skal reduceres til et minimum. Den studerende kan ikke forvente, at hverken underviseren/praktiklæreren eller censor læser bilag. Bilag kan aldrig udgøre et bedømmelsesgrundlag.

6.6 Aflevering af skriftlige arbejder

Tid og sted for aflevering af skriftlige arbejder fremgår af retningslinjer på den enkelte uddannelsesinstitution.

29. Tilrettelæggelse af prøver i praktik på niveau I, II og III

Der er i praktik en intern prøve og to eksterne prøver, og de bedømmes hver med en karakter efter 7-trinsskalaen. Den enkelte professionshøjskole kan selv afgøre, hvilket praktkniveau der prøves ved intern prøve, og hvilke der prøves ved ekstern prøve.

Prøven afholdes i forlængelse af praktikken i henhold til den enkelte professionshøjskoles tilrettelæggelse.

Ved prøverne på alle tre praktkniveauer bedømmes det, i hvilken grad kompetencemålene er opfyldt i forhold til de tre kravniveauer, der overordnet gælder for læreruddannelsen (jf. bekendtgørelsens § 21).

Bedømmelsen bygges udelukkende på præstationen ifm. prøven inkl. praktikopgaven.

Der er krav om, at den studerende i løbet af praktikperioderne arbejder med forskellige digitale medier og forskellige former for produkter, artefakter, portfolio eller lignende, der dokumenterer egen og andres undervisningspraksis.

Prøverne i praktik tager afsæt i en praktikopgave, der sammen med det medbragte materiale (eller som en praktisk demonstration) illustrerer den studerendes arbejde med udvalgte færdigheds- og vidensmål inden for praktikkens kompetencemål.

Praktikopgaven indgår i bedømmelsen, men det medbragte materiale er alene grundlag for prøven og indgår ikke i bedømmelsen.

Prøverne afvikles enten på praktikskolen eller på professionshøjskolen

Prøven kan afvikles individuelt eller som gruppeprøve.

Omfanget af praktikopgave på niveau I, II og III er maks. 5 normalsider. Sidetal følger gruppestørrelse.

Eksaminationstid: 30 minutter. Se tidsplan, hvis prøven afvikles som gruppeprøve.

Der er knyttet følgende forudsætninger for deltagelse i prøven:

- Aflevering af praktikopgave i angivet form og indhold til rette tid og sted

31. Dispensation

Uddannelsesinstitutionen kan fravige, hvad institutionen eller institutionerne selv har fastsat i studieordningen, hvis det er begrundet i usædvanlige forhold.

32. Ikrafttrædelse

- Fællesdelen af studieordningen træder i kraft den 1. august 2020 og har virkning for prøver påbegyndt 1. september 2020 eller senere.
- For studerende påbegyndt uddannelsen før 1.8.2019 vil beskrivelserne af kompetencemålsprøverne i Studieordningens fællesdel 2018 efter den enkeltes institutions bestemmelse være gældende.

Fællesdelen af studieordningen med ikrafttrædelse den 1. august 2019 ophæves med overgang til nærværende studieordning.

7-trinsskalaen

Karakter	Betegnelse	Beskrivelse
12	Den fremragende præstation	Karakteren 12 gives for den fremragende præstation, der demonstrerer udtømmende opfyldelse af fagets mål, med ingen eller få uvæsentlige mangler
10	Den fortrinlige præstation	Karakteren 10 gives for den fortrinlige præstation, der demonstrerer omfattende opfyldelse af fagets mål, med nogle mindre væsentlige mangler
7	Den gode præstation	Karakteren 7 gives for den gode præstation, der demonstrerer opfyldelse af fagets mål, med en del mangler
4	Den jævne præstation	Karakteren 4 gives for den jævne præstation, der demonstrerer en mindre grad af opfyldelse af fagets mål, med adskillige væsentlige mangler
02	Den tilstrækkelige præstation	Karakteren 02 gives for den tilstrækkelige præstation, der demonstrerer den minimalt acceptable grad af opfyldelse af fagets mål
00	Den utilstrækkelige præstation	Karakteren 00 gives for den utilstrækkelige præstation, der ikke demonstrerer en acceptabel grad af opfyldelse af fagets mål
-3	Den ringe præstation	Karakteren -3 gives for den helt uacceptable præstation

Oversigt over centrale bidrag til videngrundlaget for faget praktik.

Faglige udvælgelseskriterier

Praktikkens mål er at udvikle de studerendes praktisk pædagogiske og analytiske kompetence til at undersøge og udvikle sin egen og andres praksis.

I det første skema er praktikkens indhold beskrevet i kompetenceområder og kompetencemål med underliggende færdigheds- og vidensmål med en indbygget progression. Læreruddannelsens forskellige fag/moduler arbejder med didaktik, klasseledelse og relationsarbejde i en faglig sammenhæng. I praktikken reaktualiseres denne viden. Litteraturen her er eksempler på, hvad der kunne være relevant litteratur i denne progression.

I det efterfølgende skema har vi tematisk udvalgt litteratur, som kan kvalificere de studerendes dannelse og kompetenceudvikling i forhold til at agere i praksis, analysere og udvikle sig som en professionel lærer.

Praktikfaget	Nøgleord	Niveau I:	Niveau II	Niveau III
DIDAKTIK	Målsætte, planlægge, gennemføre, evaluere og udvikle undervisning.	Canger, T. og Kaas, L. Aa. (2016): <i>Praktikbogen</i> . Hans Reitzel, p 13 – 116 p. 239 – 290	Jensen, Elsebeth, red. (2015) <i>Didaktik</i> . (Praktikbog 1) Akademisk forlag	Brodersen, P. (red.) (2015): <i>Effektiv undervisning</i> . Hans Reitzel. Helmke, A. (2013): <i>Undervisningskvalitet og lærer-professionalitet</i> . Dafolo
KLASSELEDELSE	Lede undervisning. Organisere og udvikle det faglige og sociale læringsmiljø.	Canger, T. og Kaas, L. Aa. (2016): <i>Praktikbogen</i> . Hans Reitzel, p 117 - 174	Løw, Ole red. (2015) <i>Klasseledelse</i> . (Praktikbog 2) Akademisk forlag	Søndergaard, Dorte Marie mfl. (2014): <i>Ro og Klasseledelse i folkeskolen – Rapport fra ekspertgruppen om ro og klasseledelse</i> . Undervisningsministeriet
RELATIONSARBEJDE	Indgå i og udvikle kontakt og relationer. Samarbejde med elever, forældre og andre ressourcepersoner	Canger, T. og Kaas, L. Aa. (2016): <i>Praktikbogen</i> . Hans Reitzel P 175 - 238	Skibsted, Else, red.(2015) <i>Relationsarbejde</i> . (Praktikbog 3) Akademisk forlag	Haslebo, G. og Lund, G. E. (2015): <i>Relationsudvikling i skolen</i> . Dansk psykologisk Forlag Petersen, K. B. (2015): <i>Perspektiver på inklusion</i> . DPU, CURSIV Nr. 17

Litteratur om områder med relevans for de studerendes dannelsesproces i netop praktikfaget. I selve praktikperioden arbejder de studerende både med deres egen og elevers lærings- og dannelsesproces. Praktikfaget er kendetegnet ved, at de studerende både agerer i et praksisfelt og i et uddannelsesrum, hvor følgende elementer er centrale:

<p>At handle</p>	<p>For at kunne agere i en kompleks praksis - at planlægge, gennemføre og evaluere undervisning i konkrete og specifikke fag og på tværs – må man handle som en professionel lærer.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Dale, Erling Lars (2003): <i>Pædagogik og professionalitet</i>. Forlaget KLIM • Kristiansen, Marianne: Professionelt nærvær – om underviseres ubevidste kommunikation. I: Carsten Nejst Jensen (red.): <i>Om voksenundervisning</i>. Billesø & Baltzer, 2004.
<p>At kommunikere</p>	<p>For at kunne samarbejde dialogisk med elever og andre aktører i og omkring praktik/praksis – herunder også forældre må man have en professionel kommunikation.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Hermansen, Løw og Petersen (2013): <i>Kommunikation og samarbejde – i professionelle relationer</i>. Akademisk Forlag • Knudsen, Hanne (2010): <i>Har vi en aftale? Magt og ansvar i mødet mellem folkeskole og familie</i>. Nyt fra samfundsvidenskaberne
<p>At samarbejde</p>	<p>For at kunne fungere i praktikgruppen, med kolleger i team og ledelse i professionelle læringsfællesskaber må man kunne samarbejde professionelt.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Albrechtsen, Thomas (2013): <i>Professionelle læringsfællesskaber, teamsamarbejde og undervisningsudvikling</i>. Dafolo. • Lauvås, P. og Handal, G. (2015): <i>Vejledning og Praksisteori</i>. Forlaget Klim • Løw, O: (2009): <i>Pædagogisk vejledning</i>. Akademisk Forlag
<p>At iagttage</p>	<p>For at udvikle dømmekraft må man kunne iagttage professionelt med henblik på at forstå, hvordan erfaring, erfaringsviden og praksisteori udvikles.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Bjørndal, C. (2013): <i>Det vurderende øje</i>. 2. udgave. Forlaget Klim. • Dewey, John (1934/2008): <i>Erfaring og opdragelse</i>. Hans Reitzels Forlag • Holm, Kruse og Rasmussen (2007): <i>Viden om uddannelse</i>. Hans Reitzels Forlag • Nilssen, V. & Solheim, R. (2012). Å forstå kva elevane forstår. Om skriving som bru mellom teori og praksis i lærarutdanninga. I S. Matre og G. Melbye (red.). <i>Å skrive seg inn i læreryrket</i> (s. 69-87). Trondheim: Akademia. • Skafte-Holm, Charlotte (2009): <i>At skrive i og om praksis</i>. Dansk lærerforeningen

<p>At reflektere</p>	<p>For at kunne se sammenhænge mellem praktisk handling (undervisning) og teoretisk kundskab fra uddannelsen, må man kunne reflektere over sammenhænge. Kunne tænke efter og tænke over egen og andres undervisning og praksisteori.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Handal og Lauvås (2002): <i>På egne vilkår</i>. Forlaget Klim • Mogensen, Arne (2015) <i>Lektionsstudier i skolen. Kollegial sparring gennem fælles studier</i>. Dafolo. • Schön, Donald (2013): <i>Uddannelse af den reflekterende praktiker</i>. Forlaget Klim • Tiller, Tom: At forske i skolens hverdag I Brekke, Mary & Tiller, Tom (red.) (2014): <i>Læreren som forsker, Indføring i forskningsarbejde i skolen</i>. Forlaget Klim
<p>At forandre</p>	<p>For at være en aktiv medspiller i forandringerne i skolen, må man kunne undre sig, udforske og samtidig have mod og kunne intervenere med henblik på nye handlinger.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Bayer, Plauborg og Vinter Andersen, (2007): <i>Aktionslæring, læring i og af praksis</i>. Hans Reitzels Forlag • Furu; E. M. (2014): Den lærerstuderende som aktionslærer i klasseværelset I M. Brekke og T. Tiller (red.) (2014): <i>Læreren som forsker, Indføring i forskningsarbejde i skolen</i>. Forlaget Klim

Litteratur om tværgående indsatsområder (It og medier, Innovation og entreprenørskab, Faglig læsning og Inklusion og differentieret undervisning) er indarbejdet ovenfor, så de indgår der hvor de hænger sammen med praktikfagets områder og indhold.

Øvrige vidensressourcer

(her angives øvrige vidensressourcer, som kan understøtte den løbende studieproces – videncentre, relevante tidsskrifter, webantologier etc)

- Hattie, J. (2013): *Synlig læring – for lærere*. Dafolo
- Meyer, H. (2005): *Hvad er god undervisning*. Gyldendal
- Nordenbo m.fl. (2008): Nordenbo, S.E., Larsen, M.S., Tiftikci, N., Wendt, R.E. & Østergaard, S. (2008): *Lærerkompetanser og elevers læring i barnehage og skole - Et systematisk review utført for Kunnskapsdepartementet, Oslo*. København: Dansk Clearinghouse for Uddannelsesforskning.